

TARTU TÜTARLASTE GÜMNAASIUMI ÕPILAS- PERE HÄÄLEKANDJA

Nr. 6.

1. detsember 1931.

IV aastakäik.

Väljaandja: Tartu tütarlaste gümnaasium. Pea- ja vastutav toimetaja: Aug. Raud; abi: E. Jaska. Tegev toimetaja: A. Hurt. Toimetuse liikmed: T. Linde, E. Madrats, V. Märtin, L. Raba, M. Suits. Talituse juhataja: V. Käppa. — Kaastööd võtavad vastu toimetuse liikmed igal ajal. — „T. T. G.“ ilmub iga kuu 1. ja 15. päeval, välja arvatud õppetöö vaheajad. Tellimishind: aastatellijaille 20 senti number, üksiknumbrite tellijaile à 25 senti.

Õpilane ja aeg.

Aeg on kõikide tööde ja võimiste üheks mõõduks. Ameeriklaste ja suure hulga muu maailma rahvaste elu-credo's seisab: „Aeg on raha,“ kusjuures rahas kehastub neil elu mõte ja elu väärtus. Raha on kontsentreerit töö; selle põhjal selgub, et aeg on kontsentreerit töö. On aga inimesi, kes seda seadust ei tunnusta ja kes aja väärtust näevad ainult momentides; teisile jälle ei tulegi aeg arvesse kui väärtus, olles ainult üleliigseks ballastiks, millest kuidagi viisi püütakse lahti saada.

Igatahes on huvitavad mõtted, mida avaldab aja ja selle kokkuhoidmise kohta Jules Payot omas raamatus „Tahtejõu kasvatamisest“.

Kergesti jõuame äratundmisele, et aeg on võrdlemata väärtuslik, sest raisat silmapilgud jäävad kadunuks alatiselt ja tagasipööramatult. Seepärast olgem kokkuhoidlikud sellega. Ei tarvitse ju olla nende karmide seaduste pooldaja, kus juba ette on määrat tundide ülesanded; harva käiakse täpsalt nende järele ja tihti tarvitatakse neid ainult selleks, et end vähemalt mitte laiskusega vabandada. Võib ju tihti juhtuda, et tööks määrat ajal on suurim tahtmine tööks. Meie peame mõistma kasutada kõiki väsimuse- ja tülpimuse-silmapilke. Peaabinõu oma jõu ja tahte täielisele valitsemisele jõudmiseks seisab selles, et iga õhtu võimalikult konkreetselt piirat ülesanne järgmiseks päevaks kindlaks määratakse. Siis on kerge koonduda hommikul ärgates ja end sundida määrat tööle, jätmata aega kõrvalekaldu- miseks.

Õpilaste suurim õnnetus seisab neis arvurik- kais laiskuse- ja tahtepuuduse-silmapilkudes, mis antakse käest kõige odavamalt; nii tarvi- tatakse tunde selleks, et riietuda, kaotatakse terved ennelõunad haigutades ja osavõtmatult kord üht, kord teist raamatut lehitsedes. See- juures ei suuda inimene midagi otsustada: ei seda, et ta üldse midagi ei tee, ei ka seda, et ta midagi tegema hakkaks. Asjata on kurta tegevusetuse üle, sest see pakub end igapäev kõikjal.

Nii siis, kuna meie eesmärk ei ole korral- dada tabeli järele oma tööd ja tegevust, vaid igal pool ja alati tugevalt kaasa tõmmata, siis peamegi kasustama veerandtunde ja minu- teidki. Need minutid ja veerandtunnid, mis kõik jäävad kasustamata põhjusel, et ei maks- vat ju midagi peale hakata, annavad aasta jooksul määratu tundide summa. On ju kerge viie või kümne minuti jooksul pisut oma tä- helepanu „pingutada“, et mõnd paragraafi lu- geda, oma tööd mõne rea võrra edasi viia, midagi maha kirjutada, pähe õppida jne.

Seepärast on õigustet ütlus, et kunagi ei ole ajast puudus neil, kes oskavad seda enesele võtta, kuna just neil, kes kõige enam laisklevad, kõige vähem aega jätkub selleks, et teha, mis nad peavad tegema.

Kreutzwald ütleb „Kalevipojas“: „Tänasida toimetusi, ära viska homse varna; igal päeval oma ikked, tunnil omad toimetused.“ Kui meie õiendame kõik asjad neil silmapilkudel, millal neid õiendama peame, siis teeme kõik hästi.

Niina Ratasep.

Eideke ja küünal.

Pimeduses vilgub
küünlatuluke,
selle ääres istub
kössis eideke.

Silmad tuhmund, hallid,
vaatvad kaugele
läbi küünlatule
elumurede.

Küünlatules vilgub
tema elutee,
igal silmapilgul
uue näib see.

Uuest' algab elu
küünlatule sees,
jälle õnne, valu
näeb ta enda ees.

Äigab kortsus käega
üle laugede,

keegi nagu väega
kutsuks eemale.

Näeb siis õudset kuju
küünlatule sees,
kutsub teda koju
vikatiga mees.

„Sinuga ei tule
miski hinna eest.
Ingel sa ju pole,
hirm mul sinu eest.“

Aga äkist' kustub
küünlatuluke,
eide silmis mustub
maailm udune.

Vikatimees naerab:
„Nüüd sind koju viin.
Küllap seal siis leiad,
on's sul hea või piin.“

Pimeduses istub
kössis eideke.
Tardund silmis asub
hirm tal pöörane.

Piibel lebab laual
lähtiselt ta ees.
Salmikud, mis hauai
loetakse, seal sees.

Pimeduses kuuldub
hääli haledaid.
Pilved üksi nuutvad
leinapisaraid.

Pimedus vaid matab
kogu ilmamaa.
Vaikselt, õrnalt katab
leinalooriga.

27. XI 31. Heljo.

Naas.¹⁾

Järve ja metsadega kaet saarte malbeid²
värviyhendeid elustab päikesekiirte kyllus.

Vaatlen heldumuses ymbrust sõitvalt lae-
valt. Veel paarikymne aasta eest olin minagi
peagu³ osa sellest loodusest, kuid mind pai-
sati laia maailma. Suurlinnad on minust tei-
nud selle, mis ma nyid olen: inimeste ja elu
vaikne põlgaja. Siirus ja hääsüdamlus on
hävitet. Ma tajun seda täielikult alles nyid,
vaatlemalt neid põliseid männikuid, halle gra-
niitkaljusid ja neid siin-sääi kykkivaid⁴ puna-
värvilisi õnne.

Ma ei suuda lämmatada rõõmuhyyet, sest
laev möödub liivase kaldaga lahest, kus pilli-
rood õõtsuvad õrnalt ja rohekas-valged vesi-
roosid sirutuvad veest. Lahe sopis on väike
talu ja täiesti järve ääres on saun, õige
soome saun, mis yletab peenutsevate prants-
laste vannitubade mugavused.

Mulle meenub⁵, et täna ongi laupäev. Ty-
se, linalakk talutytar näibki järve kaldal askel-
davat ämbrite ja toobritega. Nähes laeva sei-
satub ta, kuid ei jää pikemalt vaatama ja lae-
vale järele lehvitama, nagu meie, lapsed, tegime
vanasti. Nähtavasti on „kultuur“ tunginud
siiagi, talutytreid on keskkooliharidusega, nii
ei sobi neile järve kaldal seismine ja mööduvale
laevale viipamine. Siin seisab ju vanaldane
rumal sentimentaalne daam, kes on hellunud
lapselõlve mälestuste ärkamisel ja tahaks näha
tytarlast seisma suurel kivil pleekunud klei-
dis, tuijutamas suuri silmi laeva, kuni see kaob
neeme taha.

Ja, hallil graniitkaljul igatsesin ma uut ja
tundmatut. Võõraid maid ja rahvaid tahtsin
ma näha.

Vargsi pyhin veereva pisara põselt. Ise-
nesegi eest tahaksin salata seda vananaiselikuks
nõrkuseks kujunevat herkust.

Naeratangi nähes, kuidas saarel, mille lä-
hedalt me mööda sõidame, noor erk hobune
puude vahelt ilmub. Meil kodus viidi ka ho-
bused suvel vahel saarele, meenub mulle. Nyi-
dis-hobune tõstab pää, tergastab⁶ kõrvu ja
hirahtab laevale järele. Mul on tunne, nagu
näeksin mitme aasta järele taas⁷ elavat
hobust. Suurlinnades on yksikute järelejäänd
hobustegi meeled nyrinend.

Laevavindi ümber vahutab vesi ja ymmar-
harjalised lained veerevad mõlemale poole —
laeva kylgedelt ranna sihts. Lapsena ootas
sageli oma väikese kõrvaltalust sõbratariga
laeva möödumist kodulahes, et siis hõljuda
laineil ujudes.

Milline saatus võib kyll olla tabanud minu
lõpsepolve sõbratari? Loodan, et ta on minust
õnnelikum, ja et ta pole taotelnud seda eest
ärälipsavat õnne, vaid on leidnud rahu enese
ja maailmaga rahulolus.

Möödume saarest, mis minus manab esile
taas mälestusi. See saar on väga sarnane sel-
lele, kuhu meie etvisime⁸ paadisõite ja siis
säält ujusime kaugele järvele. Need olid kau-
nid hetked, mida sageli meenutasin, kuigi ma

L. Mals.

RANNAL.

neid kujutlusi nii elavaina ei suutnud varem loihtida⁹.

Metsaga kaet neeme tagant ilmub teine saar valge majakesega. See näib olevat moodne suvila, euroopaliku värvinguga, oma ujulaga, värskelt värvit paadiga kaldal ja mändmetsaga taustaks¹⁰. Luksus, kuigi maitsekas, tundub vähe võõrapärasena selles lihtsas ymbuses, mõjub dissonantsina moonutamatus loodusel. Vanad talumajad, poollagunenud kyyrid ja eredalt punavad onnid ei häiri¹¹ kooskõla. Kõik talupoeglik annab põhjamaa loodusele mingisuguse peene ja diskreetse ilme.

Minu olvang¹² pöördus küusemetsa tumedaile värvivarjundeile, kuhu segunevad lehtpuude heledamad toonid. Saared näivad taanduvat laiema veevälja eest.

Oleme jõudnud suurde saarteta lahte. Mõned kylad sijitsevad selle kaldail. Laev läheneb yhele neist. Paistab juba tõrge¹³ puusild ja kohmakad, kollased ehitised selle lähedal. Eemalt kaskede vahelt paistab ilus valge maja. Kylakirikku madal torn pyyab ka jõudu mööda kõrgustesse.

Olemegi päral. Laevakylg kolahtub vastu silda ja laev jääb nagisedes seisma. Laevamehed, keegi härra, kellest kohe näha on, et

ta on mõni väikekaupmees, ja kaks mustis yli-riideis vanapreilit seisavad päikesepaistelisel laevasillal. Vanasti, kui laev saabus kuhugi järveäärsesse sadamasse, siis oli hulk inimesi tulijaid võtmas¹⁴, vahetati juba enne maabumist tervitussõnu, kuid nyud sõidetakse siia maad mööda auto või omnibusega. Ainult vanaldased sentimentaalsed daamid matkavad laeval.

Lavepärased laevamehed kannavad raskeid kotte ja tynne laevalaele ja veeretavad kolinal lauda mööda kaldale.

Heidan veel viimse pilgu järvele, ja kohusetundest nende kahe mustas vanapreili vastu haaran kohvri, et väljuda. Kardan, et olen neist võõrdunud kauase äraoleku ajal ja et nende oletav kitsarinnalisus mind varsti siit kauni järve kaldalt peletab.

Nelde¹⁵ naeratusega sammun lauda mööda sillale, kohte kahte mustas vanapreilit.

(Järgneb.)

— a — u —

¹ tagasitulek; ² tagasihoidlik, vähenõudlik; ³ peaaegu; ⁴ kykitavaid; ⁵ tuleb meele; ⁶ teravaks, tervavaotsaliseks tegema; ⁷ jälle; ⁸ ette võtma; ⁹ esile nõiduma; ¹⁰ tagapõhi, foon; ¹¹ eksitama, segama; ¹² tähelepanu, vaatlus; ¹³ jäämed; jooneline, jäme, toores, peenuseta; ¹⁴ vastu võtmas; ¹⁵ pehme, mahe, mITTenõudlik, mITTerange.

Koobassaare Mikk.

Koobassaare Miku talu on kaugel soo taga üksikul kingul, kus kasvab saaremetsagi, millest talu on oma nime saanud ja mille järele ka Mikku enna kutsutakse Koobassaare Mikuks. Siin on Mikul hea lahmakas mustmulla maad nagu kohevate vahtu. Ilus on siin elada suvel, kuna on nii palju linde laulmas ses üksikus metsatukas ja kus, saare taga soos, kured oma igavesti vana ja siiski nii uut hüüdu hüüavad. Sügisel uduste ja sombus ilmadega on soo maetud halli uttu ja saar tundub väike nagu rohulelaotatud vaip. Selle vastu aga suviste selgete ilmadega paistab kaugel küla kirikutorngi üle suure murakasoo.

Talvel on Miku väike pere kogunud suure peretuppa, ja väikese lambi valgusel ketravad naised mitmesuguseid lõngu, kuna mehed teevad puutööd, sest puusepp on ju kaugel, ja miks maksa siis temale kallist raha vankrite, tegede, toolide, laudade ja muu eest, kui võib neid isegi kõiki valmistada.

Raske on Koobassaarele saada suvel, kuna puudub siia pea igasugune tee. Siiski vana Mikk on kandnud hoolt ka selle eest, sest kuidas saab siis muidu igal jaanipäeval surnuaiale ja paar korda suve jooksul kirikusse. Tõesti kaugel on see Koobassaare oma vaikse eluga muust maailmast!

Koobassaare Mikul oli varem ainult kolm hinge peret: tema naine Adele, poeg Aksel ja Mikk ise. Suvel pidas ta oma naisele abiks ka tüdrukut, kuna talvel aeti ilma läbi.

Mikul on kaunis korralik talu ja Mikk kiidab teda igal võimalikul juhul. Harva juhtub Koobassaarele võõraid, ja Mikk ootab suure igatsusega oma kaugest sugulast linnast, kes külastab teda pea igal suvel.

Kui tuleb siis Ilmar, on Mikul pärimisi ja küsimusi palju, sest Mikk on väga huvitatud linnaelust, et Ilmar ainult peab naeratama.

Oma naisega on Mikk alaliselt riius, kuna see ei salli Miku vaikset ja enda ette olekut.

Mikk on lühike ja ümmargune mees nagu lõngapool, raudse tervisega nagu karu, umbes kuuekümnepäevane. Temahallid kavalad silmad piiluvad nagu rebase silmad pruunikate ripsmete alt, mis peaaegu on koos. Juus on juba tunduvalt hall, kuid sellegipärast on Mikk kärmas vanamees nagu vokk, ja selle käsi käiks vist vägagi halvasti, kes julgeks Mikku nimetada vanaks.

Mikk teeb niisama tööd nagu tema kolmekümnepäevane poeg Akselgi. Et Akselil polnud veel naist, see ei andnud Mikule rahu, sest Mikk vanapoisie ei salli, ja alaliselt tuletas pojale tema poissmehe-elu meele. Aksel muudkui naeratas selle üle ja ütles: „Kes siis mind tahab!“

„Sinusugune mees nagu pilvelõhkuja, ja ei saa naist!“ hüüdis seepäele Mikk. „Seda ma ei usu.“

Kord jällegi, kui Mikk sõnas Akselile pilkavalt söögiajal laua juures: „Küll see meie Aksel vist ikka vanapoisiks jääb,“ lausus Aksel: „Ära karda, jõuluks tulevad pulmad.“ Mikk oli siis nii ehmatanud, et midagi ütelda ei osanud, ja päris pärast Akselilt järele kas see ütlus ikka olevat tõsi. Saanud jaatava vastuse, oli Mikk päris rõõmus, sest nüüd pidid tulema ju rõõmsad pulmad.

„On su tulevane ka rikas ja kes ta on?“ küsis Mikk veel uudishimulikult.

„Ta pole mitte rikas, vaid päris vaene,“ vastas Aksel ja jäi ootama oma sõnade mõju. Kuid Akseli suureks üllatuseks vastas Mikk päris rahulikult: „Rikkust on sul omalgi. Mis sellest naise rikkusest veel!“

Sügisel pärast väliseid põllutöid hakkas ettevalmistus Akseli pulmadeks. Vana Mikk oli elav ja kärmas, nagu tuleksid ta enda pulmad.

On jõulu laupäev. Koobassaarele on palju rahvast tulnud, sest on ju Akseli pulmad. Endine Mikk on kadunud ja tema asemel on jutukas, omatehtud õllest päris purjus Mikk, nii et ei taha äragi tunda. Söögiajal muutub Mikk päris jutukaks, ja kui lauast tõustakse, on ta juba päris purjus, vaarub aina jalul- ja keelgi on pehme, nagu oleks suu midagi täis, kui ta räägib.

Varsti hakkab lõõtspill hüürgama, sest selle eest on Mikk muretsenud, ja kui paarid juba põrandal keerlevad, otsib Mikki oma Adeele üles ja kisub ta tantsima. Adeele punnib küll vastu, kuid Mikk kisub ta siiski keset tuba, ja vaarudes hakkab ta Adeele kord edasi, kord tagasi kiskuma. Kuid siis heidab ta käega ja otsib omale vaikse nurga, kus saaks natuke istuda ja puhata, sest on juba kaugelt üle kesköö.

Jah, temagi on olnud kord noor, temagi on kord oma Adeelega pulmi pidanud ja nüüd on juba vana... Mikk ehmub isegi sõna „vana“ juures ja sõnab endamisi: „Mina nüüd mõni vana! On ju minust palju vanemaid. Täna purjus päraga niisugused lollid mõtted! Mägan õige natuke, küll siis kaovad kõik lollid mõtted.“

Mikk heidabki pikali, ja kuulates lõõtspilli häält uinub ta, et ärgata noorena ja kainenena.

L. Rg.

---

*Kui Hannibalil noortel seisku
nii kõrged Alpid silme ees.
Ja ainult üle nende raja
Itaaliasse pääseb mees.*

Gustav Suits.

E. Sepa.

MAASTIK.

Alpuhara.

Poola luuletaja Adam Mickiewicz'i ballaad.

Jo langenud kõik mauride linnad
ja rahvas pandud on rauda,
Granaada kantsid vabad vaid pinnad,
kuid katk sääl viimas on hauda.

Salk rüütleid kaitsmas on kindluse tippe
Almansor juhib neid võimas.
Linn piirat, ta ymber hispaania lippe,
ja homme rynnak on käimas.

Ja päeva tõusul langemas vallid,
tuld neile kahurid andsid,
ja minaretel riste metallid;
hispaanid vallutand kantsid.

Almansor nähes seda, mis syndis,
siis tahtis kaaslased jätta;
tal relve vahelt pääseda yndis
ja tagaajajad petta.

Hispaan siis kantsi varemeis taarub,
kesk laipu, rusude hange
veel pidu peab ta, veinidest vaarub
ja jagab saaki ja vange.

Sääl äkki teatab uksevaht tohe,
et võõras ryytel on õues;
sel soov, et vastu võetakas ta kohe,
sest teateid tähtsaid ta põues.

Almansor, mauri kuningas ise
on jätnud ohuta paiga,
ta vangi võet teel põgenemise
ja palub eluks vaid aega.

„Hispaanid, tulin, pettes te luuret,
nyyd kumardama teid maani,
mu usk te Jumal, prohvetid suured,
ma keda saland see-aani.“

Las' teatuks kogu ilmale tulla,
et kristlast võidet maur salliks,
ja tahab vennaks võitjaile olla,
ja võõra krooni vasalliks.

Hispaan kyll hindab mehisust seda,
sest tunt Almansor on ära,
juht ise esmalt kaelustab teda,
siis muud, täis imestus-sära.

Almansor kõiki tervitas innul
ja embas eriti juhti,
tal kätest haaras, liibus ta rinnul,
suult vaevu irdus ta lahti.

Sääl nõrkeb... juba põlvili põrmus,
kuid käsi värisev ikka
veel säeb pääs korda turbanit — hirmus;
maas end siis lohistab pikka.

Ja õudne vaatus: ymber kui käändus,
tal sinkjas-kahvatu jume,
suu naeru irvest koledast väändus
ja silm tal verdunud tume.

„Oh džaurid¹⁾, vaat' kui kahvatu olen!
Kust tulen, aimake lõppeks!
Teid petsin — sest Granaadast ma tulen
ja teile katku tõin tappeks.“

Ma suudlustega istutin hinge
teil' kihvti, tapab mis teidki...
Ennäe, kui suur mu piinade pinge:
pea haarab samuti teidki.“

Ta viskleb, karjub, sirutab käsi
ja oma embuse yha
hispaane veel ei kutsumast väsi;
ta naerab, südamas viha.

Ta naeris — suri — silmis tal hardus.
kuid suu ei sulgunud enam:
sel jäädavalt naer põrgulik tardus,
ei huulilt kustunud enam.

Hispaanid hirmul põgenid, hilja:
katk neile järele reenis;
ja kui nad jõudsid mägedest välja,
katk nende jäänused neelis.

¹⁾ džaur — pärsiakeelne sõna, tähendab „uskumatu“; sõimunimi, mida muhameedlased annavad muusulistele.

Tartu kõrgema muusikakooli kontserdi puhul T. T. G. ruumes.

Et korraldati pühapäeval 22. novembril meie kooli ruumides õpilaskontsert, võlgname tänu Tartu kõrgemale muusikakoolile. Tahaksime loota, et ka edaspidi korraldataks sääraseid kontserte, millised aitaksid kaasa kooli muusikalise taseme tõstmiseks. Ettekanneteks oli seesama programm, millega T. K. M. esines „Vanemuises“ avalikul kontserdil, ainult ühe numbri ärajäämisega.

Ärgu arvatagu, et tahan kirjutada mingit arvustust ettekannetust. Sellast ülesannet ei või ma endale võtta, sest arvustada kontserthalade viimisteldud tõlgitsusi peab jääma inimestele, kes toetuvad põhjalikule muusikalisele haridusele ja on selles kompetentsed peenusteni. Tahaksin aga siiski anda ülevaate meie õpilaskonna suhtumisest sellesse kontserdisse.

Üldiselt tuleks meie muusikalist taset paljugi parandada, esiteks suurema süvenemisega muusikasse ja ka väärrika käitumisega. Näiteks ühe ettekande ajal kuulud sääraseid etteheiteid, et mängija liiaks „vedrutavat“ kätega. Muidugi see võib ju näida ülearusena, kuid mängijale on käte liigutamine tarvilik teatava tooni saayutamiseks. Et teatavat tämbri saavutada, tuleb seda mängijal löögist ja kätehoiust peenusteni määrata. Ei ole ükskõik, kuidas heli kuuldavale tuuakse, nagu meil siin tihtigi „jazzi“ tehakse. Ei ole see sugugi kõige ideaalsem, istuda klaveri ees kui tikk.

Alaline nähtus on aga meil see, et õpilased muusikaliste ettekannete ajal peavad end ülal mitte vastavalt viisakuse nõudeile. Aetakse juttu, tehakse mõnd tühja-tähja jne., iseäranis siis, kui ettekantav pala on püaanos. Näiteks kui kanti ette Beethoven'i „Sonate quasi una Fantasia“, siis esimese osa „Adagio sostenute“ juures, mis on iseenesest selle töö ilusamaid kohti, tõuseb saalis siin-sääl jutu-kömin. Muidugi on ju see ka osalt arusaadav, et ettekanne paljudele vahest igavaks kipub minema, et mõnda see ei huvita, kuid olles keskkooli õpilane ja tahtes olla tulevikus haritud rahvaklass, peab ometi omama niipalju takti- ja viisakusetunnet, et mitte segada ettekandjat ja neid, kes kuulata tahavad. Ja neid viimaseid on küllalt, kuid üks teatav hulk rikub oma ülesastumisega kogu üldmuljet. Kas peab siis tõesti keskkooliõpilasele lihtsaimaid käitumisreegleid veel õpetama. Ja see on alati nii, kui on muusikalised ettekanded; näiteks meie viimasel aastapäeval ja kõigil meie eelmistel pidudel, kus on olnud muusikalisi palu.

See tuleb sellest, et muusikasse kui ettekandesse suhtutakse liiga pääliskaudselt. See kõik kokku võttes näitab meie muusikalise kultuuri taset. Selle tõstmiseks tuleks just palju kuulata hääd muusikat ja väärtuslikke ettekandeid; selleks on sellased kontserdid aga väga tervitatud nähtused. M. Epler.

Kuhu see meid viib?

Ei ole ununenud vist kellelgi veel reede, 27. novembril kella 11—13, kui kell ei kuulutanud tunni vahet ja õpilased ühes õpetajatega raiskasid kasutult tööaega. Igaüks teab ju väga hästi, mis siis toimus klassiruumes, kuna toimingu enda nimetust ei ole meelepärane siin nimetadagi.

Aga selliseid asju, mis põhjustasid toimingu enese, ei ole juhtunud mitte harva. Kuulake vaid laupäeviti, kui kõneldakse kantslist üks ja teinekord sääraseist ja nendesarnaseist asjust. Kuhu aga see meid viib? Kes me siis õieti oleme? Kus me õieti oleme? Kuikaua peavad kestma sellised nähtused?

Kooliadministratsioon teeb kõiksuguseid pingutusi, et kaotada neid ebanähtusi. Kõneleb, manitseb, hoiatab, ähvardab, juurdleb, karistab. Kuid nähtused ise ometi ei lakka kordumast. Ei ole ju need, kes juhivad ja kasvatavad õpilasi, läbinägijad, et võiksid haarda kinni õhust neid, kes on süüdlased. Ja nii

pääseb õiglasest karistusest ikka mõni alatu ja südametunnistusetu kaasõpilane — hukutajaks endale, häbiks kogu õpilaskonnale. See on hirmus ja kohutav pahe, mille vastu võitlemiseks peaksime rakendama kõik oma jõud.

Õpilaskond peab siin ise astuma jõulisi, pingutavaid samme, sest just õpilased on kõige lähemal neile alatutele natuuridele, kes rüvetavad kõige mustemal kombel õpilaskonna head nime ja enesest lugupidamist. Selles asjas ei tohi olla seltsimehelikkust, halastust, kõhklemist, varjamist, ükskõiksust. Seltsimehelikkus peab ulatuma ainult teatud piirini. Niipea kui on tegemist alatusega, peab lahti ütleva kategooriliselt oma sõbrast, kaaslasest, seltsimehest, sest muidu võime endid ka selle alatuse saastaga ja meil ei ole õigust kanda ausa ja korraliku õpilase nime.

Sellepärast, õpilased, alake armutut võitlust selle alatuse vastu, mille üheks soovimatuks episoodiks oli reede 27. novembril k. 11—13.

Keelenurk.

Uusi sõnu.

herk (herga) soome k. — tundeline, sensibel, ergas: „hergad närvid“; **herkus** — tundelisuus, sensitiivsus: „suur tundeherkus“. — Kuigi see tyvi on sama mis eesti „erk“, tundub siiski paremana võtta see sõna eesti keeles tarvitusele sel soome kujul, sest et eesti „erk“ ei sisenda nii hästi seda erilist mõistet, olles mitme eri tähendusvarjundiga ja esinedes ka nimisõnana (= „närv“), milline tähendus talle kyll vääraasti antakse.

tover (-i, soome k.) — seltsimees; „tover“ on kyll vene laensõna; aga kui kord soomlased, kes on suured venevihakajad, on võimalikuks leidnud seda omaks võtta ja tarvitada, siis ei tohiks meilgi midagi olla selle vastu. Siin on eriline sõna väga tarviline, sest „seltsimees“ on kui kahest-koosnev kohmakas ja sobib halvasti naise kohta. Seepärast: „see oli mu uus koolitover, ta käis temaga toverlikult ymber“.

mutk (-a, soome k.) — kõverdus, väänak: „see tee teeb palju mutki“; sellest **mutkikas** — täis kõverdusi, käänakuid, looklev (näit. tee), keeruline (näit. mingi asi, kysimus); **mutklema** (mutkelda) — kõverdusi teema, looklema: „tee mutkleb“.

luhistuma — kokku varisema, kokku langema: „lumeloss hakkas juba luhistuma; ta viimne lootus oli luhistund“.

näändima (näändin, soome k.) — närbuma, roiduma, raugema, nõrkema, ära kurnatud saama (näljast, janust, alatoitlusest, igatsusest); „nad olid näljast ja janust näändind; ta näändis igatsusest selle järele; näändimus — ärakurnatud olek, närbumus: „olles kolmat päeva põgenemise teel kõrves oli ta näändimusest nõrkemas“.

tebe (tebeda, kunstl.) — läbematu, ette-tykkiv (saksa „vorlaut“): „ta vastas tebedasti, andis tebeda vastuse“.. **Joh. Aavik.**

„Armas eesti keel avita!“

Mõtteid K. A. Hindrey „Postimehes“ ilmunud artikli „Tõlkekirjandus“ puhul.

Nyydisaja kriisid ja majanduslikud suruti-sed põhjustavad väga imelikke asju. Tarvitseb vaid jälgida „Postimehe“ lehekülgedel Pahlbärk-Romulus-Tristani ja veel mõne mitte-anonymse isiku vaimusynnitusi, et saada täit selgust kodumaa yhiskonna elu-olu kohta. Ent leiba peab teenima, ja töö pole sugugi häbiasi, yksskõik kuidas keegi edasi rabeleb neis kitsi-kustes.

Neist tõekspidamisetest on lähtunud ka K. A. Hindrey tarmukad yritused õige lavedail aladel. Pole vist sugugi ekslik arvata, kui seejuures tuleb „sikutada raskustega“, nagu ta iseloomustab oma töösugulaste saavutisi. Sisustamas oma artiklit ajakohaselt, ta meekab keeleuenduslikku liikumist, taunides tõlkijaid uute sõnade tarvitamises. Seejuures ta ei mangi ise tarvitamast mõningaid keeleuenduslikke sõnu, näit. „põgus“, taotelles siiski moodsust, kuigi keskpärasuse maski taga, mis võimaldab etteheiteid teha veidi julgemaile pyydeile. Edasi seletab ta, et uute sõnade tarvitamine raskendavate teoste mõistmist. Ent kas ei õigusta ta nerekas lausung „Õeldagu mulle kõigepäält, mis on „põrdimus“, „nõrdima“?“ niisamasuguseid kysimusi teman har-rastet rohkete võõrsõnade puhul?

Kui nyyd kysida: kas peame tarvitama eesti keelt või seda segatult võõrkeeltega, siis peaks kyll liisk osutama esimest, kelles vähegi oletseb rahvustunnet. Kuid kui puuduvad teised sisse-

tulekuvõimalused, siis võib ju eesti keele kulul nalja heita, nagu seda on kasustanud Hind-rey.

Edasi ta niimab „vajalikke varjundeid“ tõl-keis, mida niisamuti paneb tõlkijate keeleuendusliku meelsuse arvele. Selline pahatahtlik väljakutsumine riivab kyll tagasihoidlikumaidki keeleharrastajaid. Sest kuidas saabki tõlge olla varjundirikas, kui selleks puuduvad eesti keeles vastavad sõnad. Ja just tõlkimisel esi-neb see nähtus teravamal kujul, kuna siis sel-guvad keelelised lyngad, mis paratamatult põh-justavad ebatäpsusi algteksti edasiandmisel.

Selline Aavik'u „muidu kasuliku raamatu“ („Uute sõnade sõnastik“) sõnade matkimine otsneb sellega, et Hindrey enam kuidagi ei ta-haks lugeda selletaolist:

Päälegi meie „kirjanduses yсна kodu olev rahvas“ ei olevat võstnud kymnendikkugi ette-pandud sõnadest, ent ometi leidub igas hilise-mas teoses uusi sõnu, eriti rohkelt luuletistes. Tõlkijate kohta ta lausub: „Nad ei ole kunst-nikud, ei ole loojad, kes kongeniaalse vaba-dusega võiksid anda vaimu ja hinge.“ Järeli-kult on vaid Hindrey võimeline otsustama keelekysimuse — niihästi selle ilu kui ka sobi-vuse — yle. Yksnes tõlkija Sillaots leiab armu ta kriitikas, kuna harrastavat vähe uusi sõnu. Siiski osutavad ta tõlketööd vastupidist.

Krooniks kõigele eelmisele, kuigi ei taha näävata Hindrey õilsaid tundeid, on see, et ta ei saavat sõna „reetma“ tarvitada lihtsalt sellepärast, et kõik teman tuntud Reedad ol-nud väga sympäatsed inimesed. S. V.

T. T. G. XII aastapäev.

Kooli XII aastapäeva pidustused 14. ja 15. nov. jätsid asjaosalistesse teatava rahulolulunde. Kooli aktusel oli uudissündmuseks see, et Vilistlaskogu oma esindajate kaudu kinkis koolile uue valge siidlipu, mille õnnistamise ja üleandmise pühalik toiming jättis aktusest osavõtjaile sügava mulje. Aktusel tervitas kooli linnakoolivalitsuse, linnavalitsuse ja hoolekogu nimel linnakoolivalitsuse juhataja hr. J. Treumann, T. T. G. lastevanematekomitee esimees hr. V. Kustlov, Vilistlaskogu esinaine prl. Lang, Õpilaspere vanem N. Ratasep. Posti ja telegraafi teel olid saabunud õnnesoove peaaegu kõigilt Tartu keskkoolidelt, koolisõbrult ja mitmelt vilistlaselt.

Õhtused peod õnnestusid nii ettekannetelt, meeolult kui ka osavõtult. Ainult paarkümmend pääsetähte müüdi vähem kui eelmisel aastal. Kogu tulu oli 959 kr. 3 senti, millest puhas ülejääk on 517 kr. 26 senti. Seega küll veidi vähem kui eelmisel aastal, ent kui arvestada praegust vähemat õpilaste arvu ja erakordselt kehva majanduslikku olukorda, siis võib tuluga täiesti rahule jääda. Publik oli mõlemal õhtuil viisakas ja tagasihoidlik. Korrarikkumisi ei pidukülastajate ega oma õpilaste poolt polnud märgata, mis tõendab, et õpilaskond oskab teha valikut kutsutavais külalises ja oskab hinnata kooli traditsiooniliseks kujunenud korda. Nagu öeldud juba eespool, õnnestus pidude kava täiesti. Kõik ettekanded olid jõukohased ja libisesid pingutatult-vabalt üle näitelava.

Suurte sündmuste väike kaja.

Suured sündmused — nende all mõtlen ma nimelt meie kooli 12. aastapäeva aktust 14. nov. ja selsamal ajal korraldatud piduõhtuid, millest ma siin ei kavatse küll hakata andma mingit detailset kirjeldust, kuid siiski tahaksin esitada n. ö. linnulennulist ülevaadet neist.

Aktus pidi kujunema ja kujuneski väga meeoluliseks, kuna ta oli ühendatud suursündmusega kooli elus — uue koolilipu kingituseks saamisega Vilistlaskogult.

Alustati siis see suurpäev 14. nov. kella 11 paigu koraaliga, millele järgnes lipuõnnistamistseremoonia õpetaja hr. A. Kruus'i poolt ja lipu üleandmine Vilistlaskogult koolijuhatajale ja viimaselt Õpilaspere vanemale.

Edasi mindi aktusega enam-vähem tavaliises korras: pääle härra direktori avasõna, milles muuseas toonitati ka lipu tähtsust ja tähendust igas organisatsioonis, nii ka meie kooli elus ja tegevuses, kuulsid kooslijad laulukoorilt paar laulu, siis õp. hr. J. Konks'u kõnet „Isik ajaloo“ ja edasi kooli aruannet härra direktor J. Roos'ilt, Õpilaspere tegevuse aruannet Õpilaspere vanemalt N. Ratasep'alt ja lõpeks suusõnalisi ja kirjalikke tervitusi. Härra direktori lõppsõna ja hümnid „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ järele mindi koju, et hakata valmistuma õhtuse peo vastu.

Nüüd mõni sõna ka neist pidudest endist.

Rahvast oli esimesel õhtul vähem kui teisel; kuid mõlemal õhtuil kokku oli neid siiski ligikaudu niisamapalju kui läinud aastal. Erilisi korrarikkumisi kummalgi peol polnud kuulda ega näha. Ettekannetega oldi vist rahul; vähemalt pole kuulnud suuremat nurinat nende kohta. Näidend nagu oleks ikka olnud tütarlastele veidi üle jõu mängida, kuid ega tal sellepärast suurt viga ka olnud; nalja ja naeru sai — asi seegi. Muid ettekandeid minul näha ei õnnestunud, sest juhtusin saali lõppu seisima, ja kuna mõned õpilased pidasid tarvilikuks laval juhtuvat silmas pidada keset saali püsti seistes, võisin mina (ja muidugi veel paljud teisedki) lõbu tunda nende (s. o. nende esseisjate) veetlevate lokiide vaatlemisest.

Virve Märtin.

Mõtteeri.

Sina, rahvas, ära mõtle, et ilma enese tõsise vaevata üht sammugi võid edasi saada kultuuris.

A. Grenzstein.

Pole midagi sulaselikumat kui elust tööta lõbu otsida, ja pole midagi vürstlikumat kui elu tööd tehes.

Aleksander Suur.

Tööta elu on suurim raiskamine maailmas.

Taylor.

Ilma tööta pole ka ainustki pühapäeva.

Inglise vanasõna.

Töö ilma võitja on; ta vägevamalt sammub kui rooma leegion.

Gustav Suits.

Parem on tark rumal kui rumal tark.

Shakespeare.

Tarkus ilma elukutseta läheb hukka ja sunnib tegema pattu.

Talmud.

Tark ei pea ennast iialgi eksimatuks ja targaks; seda teevad rumalad.

***

Ainult tark ei tee midagi vastu tahtmist.

Cicero.

Tark saab maailmast läbi ka vägeva abita, aga ei vägev saa läbi ilma targa nõuta.

Fr. Bodenstedt.

Kellele päikesed enam ei paista, sellele peab iseenda tuli teed näitama.

Fr. Schiller.

§ ütleb.

T. T. G. koolikorra 22. paragrahv ütleb ja iga õpilase enda sisetunne peaks niisamuti ütleva, et keegi meist ei tohi ebaviisakalt kohelda kooliteenijaid. Ei tea küll päris kindlasti ütelda, kas asjaolu, et väga paljud õpilased lubavad endile vabaduse sinatada kooliteenijaid, on tingitud viisakusepuudusest, hoolimatusest või millestki muust, aga see on fakt, et seda tehakse.

Kui mõni õpilane on harjunud kodus oma teenijatega ümber käima oma äranägemise järele, siis ei tarvitse tal sellepärast veel sugugi arvata, et ta niisamuti võib teha koolis; ja kui mõnel teisel õpilasel kodus teenijat ei ole, siis ta ärgu tulgu ka kooliteenijate arvel näitama, kuidas ta nendega ümber käiks, kui tal

nad oleksid. Sest kõik meie kooliteenijad on, esiteks, meist vanemad inimesed ja, teiseks, nad on meile võõrad. Ja seepärast võiks ikka iga õpilane, kes nendega rääkima läheb, meelles pidada, et meil on seni olnud ja on praegugi ka veel moeks võõrastele inimestele ütelda „Teie“. Ei tarvitse nüüd kellelgi arvata, et käesoleva paari reaga tahan mängida siin mingit kaitsjat või eestkostjat. Seda mitte. Ma koguni ei teagi, kas meie kooliteenijad ise sellele asjaolule, mille vastu siin räägin, üldse mingit tähelepanu pööravad, kuid mulle on haavav kuulda oma kaasõpilasi rääkimas teiste inimestega nii, nagu nad soovivad, et nendega mitte ei räägitaks.

V. Märtn.

Kooli elu.

Kirjandusring

korraldas 19. nov. kell 17.30 referaatkoosoleku teemil Mait Metsanurga „Fr. Arraste ja Pojad“. Refereeris Virve Märtn V-b. Koosolekul oli 34 õpilast ja õpetajaid.

Järgmine referaat-koosolek oli 26. nov. kl. 17.30 teemil „Ideaalne õpilane“. Refereeris Aino Hurt IV-a.

Deklamatsiooni- ja diktsioonitunnid

prl. Jaska juhatusel algasid 25. skp. ja on ka edaspidi igal kolmapäeval k. 17—18.

Õpilaspere valitsuse

koosolekul 19. nov. k. 16 otsustati möödunud aastate eeskujul korraldada kaks jõuluõhtut, kus iga klass esineks oma eeskava-numbritega. Õpilaspere 5-dat aastapäeva pühitsetakse piduliku aktusega, kuna abiturientide pidu mõeldakse pidada veebruaris. Aruteldi ka Hurd'a ja Jakobson'i mälestamise korraldamist nende tähtpäevade puhul. Lõppeks vahetati veel mõtteid neljapäevaste kõnede sisustamisest ja korrapidamisest koolis.

Spordiringi

naiskonna võistlus E. N. K. S-i naiskonnaga lõppes meie naiskonna kasuks game'idega 15:13; 7:15 ja 15:13. Võistlus oli ülikooli võimlas 22. XI k. 8 õ.

9. detsembril korraldab Spordiring kesk-koolidevahelise huviohtu.

Kuuldusi jõuluõhtust.

Käesoleval aastal on kavatsusel pidada ainult üks jõulupuu-õhtu — kõigile klassidele koos. Õpilaste rohke arv ei ole siin mitte takistajaks, kuna eelmistel aastatel on olnud

mõlemail õhtutel ikka koos pea kõik õpilased ja ruumipuudust pole ometi olnud. Aastapäevadel on osavõtjaid üle 700; miks ei peaks siis jõuluõhtul ära mahtuma 500? Koospeetaval jõuluõhtul on elevust rohkem, kava saab sisukam, õpilased tunnevad endid ühisperena, ja on loota ka, et pole seda väsimustunnet, mis oli märgata eelmiste aastate teisel õhtul. Jõulupuu-päev pole veel kindel, kuid arvatavasti sünnib see viimasel õhtul enne lahtisaamist. Õpetajate poolt on määratud jõulupuu üldjuhatajaks hr. D. Koppel, kuna keskkorraldusesse kuuluvad veel inspektriiss S. Pruuden ja õpetaja O. Ramul.

Mõistatus nr. 5.

```

1.  ×  ---  ---  ×
2.  ×  ---  ---  ×
3.  ×  ---  ---  ×
4.  ×  ---  ×
5.  ×  ×
6.  ×  ×
7.  ×  ---  ×
8.  -  ×  ---  ---  ×  -
9.  ×  ---  ---  ---  ×
10. ×  ---  ---  ---  ×

```

Sõnade tähendused:

1. Pink, iste; lind. 2. Eluruumides põlatakse putukaist keda? 3. Tarkuse allikas. 4. Kus paistab kivi silmale lähemal olevat? 5. Naisterahva lühendatud nimi. 6. Hüüdsõna. 7. Kärsitu, rahutu olek. 8. Millega väetatakse Jaapanis põlde? 9. Milliseid nõelaga putukaid kardame? 10. Naisterahva nimi; ebasoovitav omadus.

Ristamisi vasakult ülalt alla ja vasakult alt üles lugedes saame Anna Haava laulu päälkirja.

Sõnades on tähti: 10 a, 2 b, 1 d, 8 e, 1 g, 2 h, 1 j, 6 i, 3 k, 6 l, 2 m, 3 p, 4 r, 2 s, 1 t, 1 u, 1 v, 2 ä; kokku 56 tähte. Koostanud J.

Mõistatajate vahel loositakse 10. detsembr. R. Janno „Neitsi Maarja“.